

INAQUE

Ayọ̀bámi Adébáyọ̀

OKAMIH DOBRÝCH VECÍ

Preklad
Marína Gálisová

Ayọ̀bámi Adébáyọ̀

Okamih dobrých vecí

Ayọ̀bámi Adébáyọ̀
A SPELL OF GOOD THINGS

COPYRIGHT © 2023 by Ayọ̀bámi Adébáyọ̀
Copyright licensed by Canongate Books Ltd. arranged
with Andrew Nurnberg Associates International Limited
TRANSLATION © Marína Gálisová 2026
COPYEDITING Martina Kubealaková
COVER © Arriba!
SLOVAK EDITION © Inaque 2026
ISBN 978-80-8207-332-7
ISBN e-book 978-80-8207-333-4

Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie kopírovať a rozmnožovať so zámerom ju rozširovať v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek spôsobom bez písomného súhlasu vydavateľa.

Ayọ̀bámi Adébáyọ̀

Okamih dobrých vecí

INAQUE

Venujem svojej drahej JolaaJesu:
sestrička, vďaka ti za vzácny dar priateľstva

PRÍBUZNÝ

Keď slon prejde cez skalný výbežok,
neuvidíme jeho stupaje.
Keď byvol prejde cez skalný výbežok,
neuvidíme jeho stupaje.
T. M. Aluko: *Príbuzný a predák*

Caro sa hnevala. Len čo jedna z jej učníc nahlas prečítala zápis zo schôdze, hodila ho cez celú miestnosť do koša. Manželka ktoréhosi politika zatúžila predniesť prejav pred Krajčírskou asociáciou a predseda pristal, že sa s tou ženou počas najbližšej schôdze stretne. A, samozrejme, predseda bol presvedčený, že tu má nejaký význam detail, že dotyčná politikova manželka je dcérou krajčíra. Caro si bola takmer istá, že si to tá žena vymyslela. Takíto ľudia by sa vyhlásili aj za vašich príbuzných, keby im to pomohlo na ceste k moci. Podráždilo ju, že majú mrhať čas počúvaním ženy, ktorá len robí kampaň svojmu manželovi. Na toto využíva Krajčírska asociácia aj jej členské príspevky?

Caro dopochodovala ku košu v kúte svojej krajčírskej dielne. Vytiahla list, roztrhala ho na márne kúsky a vyhodila ich do vzduchu pred dielňou, nech ich rozfúka vietor. Na najbližšej schôdzi vykričí celej asociácii, čo si o tom myslí. Niežeby ju tam niekto počúval a niežeby na tom niekomu záležalo. Všetci vedeli, že predseda berie všimné od politikov, ktorí sa chcú na takýchto zhromaždeniach predstaviť. Čím bližšie bolo k voľbám, tým častejšie sa rozliční kandidáti uchyľovali k prejavom náhlej štedrosti, ktorými zahŕňali asociáciu. Manželky alebo sestry kandidátov prichádzali na schôdze s miskami ryže, súdkami oleja, celými balmi látok – najmä ankary potlačenej tvárami a logami kandidátov. Ich muži – lebo kandidovali väčšinou muži – sa nikdy neunúvali prísť a osobne zodpovedať otázky, čo mienia v úrade urobiť.

Niektoré krajčírky považovali Caro za arogantnú, pretože zásadne odmietala prijať v kampani ryžu a olej alebo šiť šaty z predvolebnej ankary. Ona sa však nad nimi nevyvyšovala: väčšina z nich, ak nie všetky, kŕmili darovanými potravinami svoje deti. Navyše dobre vedela, že viac od politikov nasledujúce štyri roky nevytiahnu. Tak prečo by si nedopriali ryžu a olej,

kým ich dostávajú a keď je to vlastne jediný takzvaný benefit demokracie, na ktorý dosiahnu? Caro rozumela uvažovaniu kolegýň, ale o to viac ju celá vec hnevala. Koľkokrát im zástupcovia tých istých politikov sľubovali, že elektrina bude opravená, len čo ich kandidát nastúpi do úradu? A neboli dodnes všetky dielne z asociácie závislé od generátorov? Nestalo sa len pred dvoma týždňami, že jedna krajčírka zomrela v spánku, keď sa nadýchala výparov z generátora? Za tie roky už tretia, ktorá zahynula touto smrťou. Caro už pri správe o jej skone ani nedokázala plakať. A hoci si tvár mŕtvej ženy takmer nevybavovala, v hlave jej ešte niekoľko dní hučalo od zlosti.

Voľby sa mali konať približne o rok. V nasledujúcich mesiacoch sa zjavia kampaňové plagáty, každučký plot a múr na dohľad bude oblepený tvárami mužov, ktorých úsmevy už teraz hlásajú, že sa im nedá veriť. Naposledy mala stenu pokrytú zhora až dole plagátmi akéhosi senátora, pretože jej dvor bol obrátený do ulice. No nič, musí niekoho požiadať, aby jej na stenu čím skôr namaľoval nápis NELEPTE PLAGÁTY. Mal by to spraviť niekto z učňov. Asi Eniola.

I. ČASŤ

VŠETKO DOBRÉ RAZ PRÍDE

Tlmená zúrivosť sa za vami zakráda ako vietor, náhla, neviditeľná. Ľudia sa neobávajú vetra, kým nevyvráti strom. Až potom povedia, že je príliš silný.
Sefi Atta: *Všetko dobré raz príde*

1

Eniola sa rozhodol tváriť, že je to len voda. Jediná roztápajúca sa ľadová krúpa. Hmla alebo rosa. Mohlo to byť aj niečo dobré: osamotená dažďová kvapka, čo padla z neba, sólová predzvesť prívalových dažďov. Prvé dažde roka by znamenali, že si môže konečne zjesť agbalumo. Predavačka ovocia, ktorá mala stánok pri jeho škole, včera ponúkala košík týchto plodov, ale žiadny si od nej nekúpil, lebo jeho matka často hovorievala, že ten, kto zje agbalumo pred prvým dažďom, dostane kŕče. No ak bola táto tekutina dážď, tak o niekoľko dní si už bude olizovať sladkú lepkavú šťavu z prstov, rozhrýzať vláknitú dužinu, rozžúvať ju na gumovitú hmotu, môže pootvárať jadierka a darovať sestre ich vnútrajšok, aby si z neho vyrobila lepiace náušničky. Presviedčal sám seba, že to, čo naňho spadlo, je dážď, ale nemalo to vzhľad vody.

Hoci mal sklopené oči, cítil, že zhruba desiatka mužov, ktorá sa zhrčila okolo stola, kde mal predavač rozložené noviny, naňho uprene hľadí. Všetci boli tichí a nehybní sťa kamene. Ako skamenené deti, ktoré pre neposlušnosť zaklial zlý čarodejník v jednej z rozprávok, ktoré zvykol rozprávať jeho otec.

Keď bol ešte dieťa, zažmúril oči vždy, len čo sa dostal do ťažkostí, niečo mu totiž hovorilo, že je neviditeľný pre každého, koho nevidí. Už dávno vedel, že zatvárať oči a dúfať v neviditeľnosť je rovnako hlúpe ako veriť, že sa ľudia vedia premeniť na kameň, a predsa teraz zažmúril viečka. Rozheganý stôl predavača novín bol stále pred ním, dosť blízko, aby sa mu noviny obtierali o stehná. Predavač, ktorého Eniola volal Egbon Abbey, stál naďalej pri ňom, a aj ťažká ruka, ktorou mu zatlačil na plece tesne predtým, ako si odchrchlal a napľul mu do tváre, zostala na mieste.

Eniola si prešiel prstom po nose, posúval sa k mokrej váhe hlienu. Všetci muži, nemí od šoku, že niečo také nečakané narušilo bežné dianie, zadržali dych a čakali, čo bude – ešte aj Egbon Abbey. Nik sa neposmieval fanúšikom Chelsea, lebo ich

včera večer deklasoval Tottenham. Nik sa neškriepil o otvorenom liste, ktorý napísal bývalý novinár a súčasný politik o iných politikoch, ktorí sa kúpali v ľudskej krvi, aby sa ochránili pred zlými duchmi. Všetci muži stíchli, keď predavačov pľuvanec pristál Eniolovi na tvári. A teraz títo istí muži, ktorí sa každé ráno zhromaždili, aby sa hlučne dohadovali o titulkoch, striehli, čo Eniola urobí. Chceli, aby predavača udrel, aby mu vynadal, aby sa rozplakal, dokonca aby si tiež odchrchlal, nahromadil v ústach hlien a napľul do tváre Egbonovi Abbeymu. Eniolov prst doputoval až hore na čelo, posúval sa však príliš pomaly. Hlien mu stihol stiecť popri nose a na líci zanechal vlhkú lepkavú stopu. Odfrknúť hrču preč už neprichádzalo do úvahy.

Na líci pocítil tlak. Mykol sa, hodil sa dopredu na stánok s novinami. Okolo neho sa ozvalo zopár mrmlavých *prepáč*, keď sa zachytil rukami okraja stola, aby nespadol. Nejaký muž mu pritláčal k tvári modrú vreckovku.

„*Hin se*, pane," zaďakoval, keď si vzal vreckovku; bol naozaj vďačný, hoci látka bola poznačená bielymi stopami, ktoré sa odlupovali, keď si ju pritisol k lícu.

Eniola očami prechádzal po hlúčiku a vystrel sa, keď pochopil, že v ňom nie je nikto z jeho školy. Okolo predavačovho stola sa tlačili len dospelí. Niektorí, už oblečení do práce, sa poťahovali za tuho uviazané uzly na kravatách a popravovali si saká, ktoré im nesedeli. Mnohí mali vypraté svetre alebo letecké bundy zazipsované až po bradu. Väčšina mladších, ktorých musel úctivo oslovovať brat, ak nechcel dostať po hlave, boli čerství absolventi polytechnických škôl alebo univerzít. Motali sa okolo stánku Egbona Abbeyho celé dopoludnie, čítali, hašterili sa, odpisovali si z novín do zápisníkov alebo na útržky papiera inzeráty na voľné pracovné miesta. Z času na čas rozmenili predavačovi väčšiu bankovku na drobné, ale nik z nich si noviny nekúpil.

Eniola sa pokúsil vreckovku vrátiť, ale muž len mávol rukou a začal listovať vo výtlačku novín *Alaroye*. Aspoňže sa tu nevyskytoval nikto, kto by mohol jeho spolužiakom vyrozprávať, ako naňho predavač takmer minútu zazeral, kým mu napľul do

tváre. Bolo to také šokujúce, že uhol hlavou až potom, čo pocítil, ako sa mu vlhkosť šíri po nose, také nečakané, že to umlčalo mužov, ktorých hlasy sa zvyčajne rozliehali do všetkých domov na ulici. Aspoňže tu neboli Paul a Hakeem, spolužiaci, ktorí tiež bývali na tejto ulici. Ako dobre, že sa nestali svedkami tejto chvíle. Paul raz videl staré video Ožrana Klinta, ako vystupuje v *Noci tisícich vtipov*, a rozhodol sa, že chce byť presne ako Klint. Odvtedy stačilo, že nejaký učiteľ neprišiel na hodinu, a Paul sa už motal po triede, narážal do stolov a stoličiek a nadával spolužiakom, akoby bol opitý.

Priložil si k lícu dlaň, chcel si poutierať kožu, aby na nej nezostala ani stopa. Ak bude mať zapľuvanú tvár ešte vtedy, keď cestou domov minie Paulov dom, ten mu venuje svoju komickú hodinku pred popoludňajším vyučovaním. Paul by vykrikoval, že mokrá stopa znamená, že v spánku slintá, že sa neumyl, prv než si obliekol školskú uniformu, a že jeho rodina si nemôže dovoliť mydlo. To by bolo smiechu! Niežeby sa nesmial, keď Paul šikanoval iných. Jeho hlášky väčšinou ani neboli vtipné, bolo však bezpečnejšie smiať sa na všetkom, čo vypustil z úst – potom existovala šanca, že si bude ďalej uťahovať z nešťastníka či nešťastnice, ktorých si v to popoludnie vybral. Ak sa Paul začal venovať niekomu inému, tak zvyčajne dievčaťu, ktoré sa nesmialo na jeho vtipoch. Zvyčajne. Raz, v jedno príšerné popoludnie, prestal mlieť o zodratej topánke ktorejsi spolužiačky a vyhlásil, že Eniolovo čelo vyzerá ako tupý koniec manga. Eniola sa dovtedy smial na dievčine s deravou obuvou, a keď trieda vybuchla do nového rehotu, ktorý počul v snoch ešte veľa mesiacov potom, zistil, že nedokáže zatvoriť ústa. Chcel sa prestať rehotať, ale nevládal. Ani keď ho rozbolelo hrdlo od sĺz, ani keď spolužiaci stíchli, lebo dnu potkýnavo vpadla učiteľka chémie tesne pred skončením hodiny. Smial sa ešte aj vtedy, keď ho poslala kľačať do kúta.

Teraz nemal zrkadlo a potreboval si to overiť… nie. Nie. Neopýta sa mužov okolo seba, či má ešte na tvári stopy slín. Neurobí to. Odtiahol ruku od líca a prižmúrenými očami pozrel na trojposchodovú budovu, kde na druhom poschodí býval

Paul s rodinou. Delili sa o štyri miestnosti s ďalšími dvoma rodinami a jednou starenou, ktorá nemala žiadnych známych príbuzných. Práve tá žena teraz stála pred domom, rozhadzovala po piesku zrno a pri nohách jej kotkodákali sliepky. Po Paulovi nebolo ani stopy. Možno už odišiel do školy. Ale mohol byť aj na schodisku alebo na chodbe, pripravený vykročiť von práve vtedy, keď popred jeho dom pôjde Eniola.

Položil si dlaň na čelo, akurát k bodu, kde mu prečnievalo nad nosom, ako keby chcel vypuklinu zatlačiť naspäť, až do lebky. A čo keby popred Paulov dom iba prebehol? Aj tak za toto mohol len a len jeho otec. Za všetko. Za Paulove posmešky, za zvedavosť mužov, ktorí teraz pozorovali jeho zaťaté päste, akoby čakali, že predavačovi novín vrazí, aj za predavačovu zúrivosť. Predovšetkým za predavačovu zúrivosť. Eniolov otec dlžil tomuto mužovi tisíce naír, keďže si dlhé mesiace kupoval štvrtkové vydanie denníka *Daily* na dlh, aby si mohol prečítať všetky pracovné inzeráty, a dnes ráno ho vyslal, aby od predavača vymodlikal výtlačok novín zadarmo. Smradľavá zmes slín a sopľov mala pristáť na otcovi, nie na ňom.

Na pleci pocítil ruku a spoznal zovretie, ešte kým sa k predavačovi obrátil. Muž bol tak blízko, že cítil jeho dych. Alebo ho možno stále cítil zo svojej tváre. Hoci väčšinu vsala vreckovka, smrad zostal. Egbon Abbey zakašlal a Eniola sa pripravil. Čo mu ešte môže predavač urobiť? Vraziť mu päsťou do tváre, aby si domov odniesol aj nejakú neodškriepiteľnú stopu, modrinu či opuchnutý nos, nech je jeho otcovi jasné, čo sa tu prihodilo?

„Chcel si *Daily, abi? Oya*, tu máš, ber." Predavač plesol Eniolu po predlaktí zrolovanými novinami. „No ak tu ešte raz uvidím teba alebo tvojho otca, čo urobím? Povedz mu to. Povedz tomu svojmu otcovi, dobre ti radím, že ak vás tu ešte niekedy uvidím, tak vám zmaľujem tvár päsťou, že si každý, kto vás zazrie, povie, že vás zrazil nákladiak. Varujem ťa, nechoď v ústrety vlastnému nešťastiu."

Eniola by najradšej napchal noviny predavačovi do krku. Najradšej by ich hodil na zem a zadupal do červenej hliny, až by sa stránky rozpadli na kúsky; mal chuť aspoň sa mu obrátiť

chrbtom, ale nemal to ako urobiť tak, aby neinkasoval buchnát. Takto s ním zaobchádzali starší stále, ešte aj jeho vlastní rodičia. Vedel, že predavač sa mu za svoj výbuch neospravedlní, ten človek by sa radšej napil zo stoky, ako by pripustil, že pľuvať ľuďom do tváre sa nemá. Namiesto ospravedlnenia dostal tieto noviny. Pri predstave, že sa mu niekto starší, matka alebo otec, za čokoľvek ospravedlňuje, sa takmer rozosmial.

„No čo, skamenel si?" spýtal sa predavač a štuchol ho do hrude zrolovanými novinami.

Onedlho bude mať jeho otec znovu peniaze a pošle ho kúpiť noviny. On v ten deň prejde až po Wesley Guild a kúpi si výtlačok od iného predavača, od toho, ktorý má stánok pred nemocnicou. Na spiatočnej ceste prejde popred stánok tohto muža a bude si listovať v novinách, len nech to ten zloduch vidí. Nič z toho sa však nestane, kým si jeho otec nenájde vhodnú prácu. Preto si vzal noviny, zamrmlal niečo, čo sa dalo vysvetliť ako poďakovanie, a rozbehol sa. Preč od predavača a jeho smradľavých úst, rýchlo popri Paulovom dome, kde sa starena mocovala so sliepkou, uväzovala jej okolo pera kúsok červenej látky. Rýchlejšie, rýchlejšie, dolu kopcom k domovu.

⋆

Otec obracal stránky *Daily* a každý list držal končekmi prstov. Alebo nechtami – Eniola naňho odo dverí dobre nevidel. A ešte predtým si otec dvakrát vyumýval ruky a dokonca si ich odmietol osušiť akoukoľvek tkaninou, nechcel použiť ani len čipkovanú blúzku, ktorú matka vylovila zo špeciálnej truhlice, kde mala svoju zbierku čipiek a *aso-oke*. Namiesto toho prechádzal izbou raz sem, raz tam – od steny k posteli, od postele k matracu na dlážke, od matraca na dlážke ku skrinke s hrncami, taniermi a šálkami – a ruky držal pred sebou, kým sa mu vlhkosť neodparila z pokožky. Dokonca si každým prstom poklopal po viečkach, kým kázal Eniolovi, aby mu podal *Daily*. Keď nazhromaždia zo desať výtlačkov, noviny môžu vymeniť za peniaze alebo jedlo u žien, ktoré na tejto či vedľajšej ulici predávali arašidy, pražené jamy alebo *boli*. On dával prednosť jedlu, najmä

od predavačky *boli*, ktorá piekla zelené banány presne tak, ako ich mal rád, zvonku chrumkavé a zvnútra šťavnaté. No rodičia sa vždy pokúšali vymeniť noviny za peniaze, a čím boli čistejšie, tým viac za ne ženy platili.

Jeho otec ešte nebol dosť starý na šediny. To aspoň tvrdila jeho matka prvý raz, keď mu trhala z hlavy sivé vlasy a vyhlasovala, že keď ich všetky vytrhá aj s korienkami, narastú ešte černejšie ako predtým. A predsa sa vlani v priebehu jediného mesiaca každý prameň na jeho hlave sfarbil dosiva. Šediny sa rozšírili zo spánkov a pohltili každý kúsok hlavy, takže Eniola sa o niekoľko týždňov musel zadívať na starú fotografiu, ak si chcel pripomenúť, ako otec vyzeral, keď mal ešte čierne vlasy.

Na pokrčenej a popraskanej fotografii stojí *baami* pri dverách a zazerá do objektívu, ako keby vyzýval fotografa, nech sa opováži urobiť zlý záber. Vlasy má na spánkoch aj všade inde čierne. Cestička naľavo odhaľuje lesklú kožu. Na dverách, ktoré sa len tak-tak zmestia do záberu, je čierna tabuľka so zlatým nápisom „Zástupca riaditeľa". Pod tým je na obdĺžnikovom hárku papiera, ktorý vyzerá, že bol krátko predtým pripichnutý k dverám a čoskoro ho zase strhnú, tlačeným napísané *baamiho* meno – pán Busuyi Oni. Stojí vystretý, plecia má stiahnuté dozadu až tak, že Eniolovi zišlo na um, či sa náhodou nemračí preto, lebo ho rozboleli lopatky. Za tie roky, odkedy fotografia vznikla, prestal *baami* pozerať priamo do objektívov aj na ľudí. Len Eniolova matka stále trvala na tom, aby jej hľadel do očí, keď sa s ňou zhovára. Keď hovoril s Eniolom alebo s jeho sestrou, pozeral im na chodidlá, očami poletoval sem a tam, akoby im znovu a znovu počítal prsty na nohách.

Baami poskladal *Daily* a odkašlal si. „A čo tá zelenina, ktorá nám len tak rastie za domom, čo keby si ju predala? Môžem ti ju pomôcť pozbierať…"

„Nie, nie, kdeže, tá sa v nijakom prípade nepredá, *baba* Eniola. Venuj sa novinám, prosím. Už si ich prečítal od začiatku až do konca?" spýtala sa matka.

„A našiel si niečo?" spýtal sa Eniola.

Otec znovu roztvoril noviny, ale nikomu z nich neodpove-

dal. Eniola by bol najradšej vyšiel von a umyl si tvár, no cítil povinnosť zostať dnu s rodičmi. Okrem toho, s hygienou už nadnes skončili a matka odložila mydlo do jednej zo svojich nespočetných skrýš. Keby si ho teraz pýtal, zaujímalo by ju, prečo ho potrebuje. A nepopustila by, kým by nevysvetlil, aký má na to dôvod, vypočúvala by ho, aj keby si to rozmyslel a vyhlásil, že už mydlo nepotrebuje. Vytiahla by z neho, čo sa stalo. Vždy z neho všetko vytiahla. A vedel, že len čo by dopovedal svoju historku, rozbehla by sa za predavačom a pľula by mu do tváre, kým by mala sliny. To nechcel. Iste, rád by videl, ako sa predavač kryje pred hnevom jeho matky, ale zároveň by sa tak ľudia dopočuli o jeho dnešnom ponížení. V skutočnosti to vedel zvládnuť aj bez mydla. Mohol si opláchnuť tvár vodou a vydrhnúť špongiou, ako to robievali, keď sa im mydlo minulo.

Mal v úmysle bežať za dom a umyť si tvár hneď, ale Busola nebola vnútri. Možno zametala dvor, oplachovala taniere alebo drhla hrniec, v ktorom matka včera večer varila *amalu*. Lepšie bolo vyčkať, kým sa vráti do izby, lebo nechcel nechať otca samého s novinami. S otcom bol vždy, keď sa dalo, dával pozor, aby nezostával sám. Teraz tam síce bola aj jeho matka, ale správala sa čudne. Sedela na posteli a opakovane skladala a rozkladala blúzku, ktorú predtým ponúkala *baamimu*.

„*Gbúre* nepredám, to už nikto nekupuje," povedala. „Rozrástlo sa nám po celej záhrade, nikto ho nekupuje. *Gbúre* už rastie všade, pestujú ho hádam aj psy a kozy."

Oprel sa o stenu; jemu by bolo jedno, keby rástlo po celom dvore a všade v tejto miestnosti, aj keby mu pučalo z hlavy a rašilo z čiel rodičov. Veď koľko by za túto bežnú listovú zeleninu matka utŕžila? Nie dosť na školné pre neho a pre sestru. Vedel to, lebo počas prázdnin predával *gbúre* aj on. Hoci prešiel až k nemocnici, prechodil celé trhovisko vedľa paláca, prešliapal popri ňom až ku kostolu apoštolskej cirkvi vedľa pivovaru, vrátil sa domov s viac ako polovicou listov, ktoré mu navŕšili na podnos.

Otec sa rozkašlal. Spočiatku to vyzeralo, že si len odkašliava, ale čoskoro sa mu plecia kŕčovito roztriasli a lapal po dy-

chu. Matka hodila blúzku na posteľ, naplnila pohár po okraj, až voda pretekala na dlážku, prešla k manželovi a zastala s rukou na jeho pleci. Otec vypil vodu na jeden dlhý dúšok, ale kašeľ neustal, kým si nepoložil dlane na kolená a neposadil sa na posteľ.

„A ty? Kedy pôjdeš do školy?“ spýtala sa Eniolu matka, šúchajúc manželovi chrbát, keď kašlanie utíchlo.

„Ja… len čakám, či *baami* nájde niečo v novinách.“

„Zober si tašku a choď, *jare*,“ povedala.

Baami ukázal prstom na Eniolu. „Nerob si starosti, už som niečo našiel a je to veľmi, veľmi sľubné. Dnes tam napíšem list.“

„Môžem ti pomôcť, pošlem ho,“ ponúkol sa.

„To nebude nutné – vezme ho tvoja matka, keď pôjde na trh.“

„Myslel som, že tam nechce…“

„Prečo v tomto dome stále vidím tvoj tieň?“ Matka švihla rukou, akoby zametala. „Povedz sestre, nech prestane s tým, čo práve robí, a láskavo ide do školy. Načo sa tu snažíme naškriabať peniaze na školné, ak meškáte na vyučovanie?“

„Áno, mama.“ Zdvihol školskú tašku. „Prosím ťa, ešte potrebujem trochu soli.“

„Prečo si toto decko pýta soľ, keď by už malo byť v škole? Čo chceš dnes ráno uvariť za hrniec polievky, Eniola?“

„Ja… ešte… ešte som si neumyl zuby.“

Matka naňho pozrela prižmúrenými očami, ako keby priestor, kde by mala byť jeho hlava, celý čas zaberal veľký kokosový orech. Eniola sa nemykal a dával si pozor, aby pozeral jej smerom, lebo vedel, že keby uhol pohľadom, hneď by ho podozrievala z klamstiev. No zároveň dbal, aby jej nepozrel priamo do očí. Priamy pohľad do očí by mohol znamenať len jediné: že k nej nemá úctu, že mu narástli krídla a stal sa z neho divý vták, hotový vletieť jej do tváre, ak ho nezastaví dobre miereným plesknutím. Ani si neuvedomil, že tají dych, kým nekývla hlavou smerom ku skrinke, kde boli hrnce, taniere a vrecko soli.

Do ľavej dlane si nasypal vrchovatú lyžičku soli a zovrel ruku do päste.

Busola akurát doumývala hrniec, keď vyšiel na dvor. Prenechala mu veľkú misku s vodou, ktorú nepoužila, tak aspoň nemusel načierať do studne v kúte dvora. Suchý vietor harmattan ho vyštípal na rukách od lakťov až po končeky prstov ako milión špendlíčkov, pokryl mu členky tenkou vrstvou prachu a rozpukal mu hornú peru. Ošpliechal si tvár vodou a vyšúchal si soľou nos aj líca, až mal kožu odretú, div sa nelúpala. Znovu a znovu si omýval tvár, až sa misa vyprázdnila. Aj tak na koži stále cítil mokrú ťažkú guču, zápach cibule a skazených vajec a ešte niečoho, čo nespoznával, ale celé dopoludnie sa to bude snažiť pomenovať.

2

Herniorafia – pacientovi poklesla brada a fúzy sa mu pri chrápaní zachvievali. Osemnásť hodín po operácii. Bez komplikácií. Wuraola vypísala odporúčanie. Ráno by ho mali prepustiť. Naklonila chorobopis tak, aby naň dopadalo svetlo z uličky; žiarovky nad posteľami pacientov sa vypínali veľmi skoro večer.

Apendektómia – sepsa, sedatíva. Pacientova dcéra znervóznela po hodine vypytovania sa, prečo je stále v kúpeľni, vylomila zámok a našla šesťdesiatnika takmer v bezvedomí v sprche. Okamžite ho vzala na urgent aj napriek jeho protestom, ktoré pokračovali, hoci ho už viezli do operačnej sály. Stále tvrdil, že bolesť nie je neznesiteľná, on to vydrží, potrebuje iba odpočinok a hrniec s bylinkovým odvarom. Keď sa ho ráno na pooperačnej vizite opýtali, prečo znášal bolesť z prasknutého apendixu celé dni bez toho, aby sa niekomu zdôveril, skrížil si ruky na prsiach a odvrkol svojmu chirurgovi: *Bóo ni hin ṣe a mọ wí akọ ni mèrè? Akọ rà i ṣojo.* A profesor Babajide Coker, hlavný chirurg a súčasný predseda IEMPU, Elitného pokrokového zväzu mužov v Ijese, len pokýval hlavou, akoby starcovým slovám rozumel.

Profesor Coker a Wuraolin otec boli dobrí priatelia. V dome jej rodiny sa často konali stretnutia IEMPU a ona členom podávala korenené slimáky a dolievala whisky, odkedy bola dospievajúce dievča. Profesor Coker, narodený v Lagose presne päť rokov po vyhlásení nezávislosti, nevyčkal ani päť minút od začiatku stretnutí a už novým členom IEMPU vysvetlil, že prešiel rovno z Christ Church na Broad Street do King's College vtedy, keď bolo vzdelávanie v tejto krajine ešte vzdelávaním. Väčšinou sa mu do toho podarilo vsunúť aj historku, ako sa zoznámil so svojou manželkou, ktorá chodila na Queen's College a bola na medziškolskej debate, až napokon uzavrel, že on, samozrejme, svoje štúdium korunoval rokmi na najlepšej univerzite. Kde inde by získal také dokonalé, zásadné pochopenie medicíny? Kde? Ak boli prítomní iní lekári, skočili mu do reči protiargumentom, že lepší je Great Ife alebo Medilag. Muž-

ské hlasy sa potom dvíhali a prekrikovali, až Wuraola stratila prehľad, čo kto hovorí. Jej otec vyštudoval právo na Lagoskej univerzite a do vravy sa nikdy nezapojil, ani len keď ho absolventi Medilagu alebo iných fakúlt žiadali, aby sa zastal svojej alma mater. Mlčal, kým mu niektorá slúžka niečo nepošepla do ucha. Vtedy zvyčajne zacinkal vidličkou o pohár, až miestnosť stíchla natoľko, aby mohol ohlásiť, hlavne kvôli novým členom, že onedlho sa bude podávať pikantná polievka a muži musia informovať Wuraolu a pomocnú slúžku, či chcú tú s kozím mäsom alebo so sumcom. Keď sa Wuraola dostala na lekársku fakultu v Ife, často ju lekári, ktorí tam študovali, zatiahli do debaty. A hoci jej otec občas poznamenal niečo pochvalné o Lagoskej univerzite tesne predtým, ako misy s polievkou každého aspoň na chvíľu umlčali, nevyzeral, že by ho škrelo, ak svojimi argumentmi narušila tie jeho a ubrala slávu jeho alma mater. Videla na ňom, aký je hrdý, že sa stala niekým, kto sa môže do tohto pretrvávajúceho sporu zapojiť. Svoje úsmevy zakrýval sŕkaním, pri ktorom z tekutiny v pohári neubúdalo.

Odkedy profesor Coker vystriedal Wuraolinho otca vo funkcii predsedu IEMPU, stretnutia organizovala jej rodina iba vtedy, keď mala manželka profesora Cokera jednu z alergických reakcií, po ktorých bývala veľa dní indisponovaná.

Profesor Babajide a profesorka Cordelia Cokerová sa do mesta prisťahovali pred viac ako dvomi desaťročiami, keď bolo ešte stále súčasťou starého štátu Oyo. Vtedy zakladajúci členovia IEMPU lobovali za to, aby sa mesto stalo hlavným, len čo zo starého štátu vznikne nový. Klebetilo sa, že profesor Coker, odhodlaný kandidovať za guvernéra, len čo sa skončí to, čo všetci stále pokladali za krátku vojenskú medzihru, si našiel človeka, ktorý ho mal naučiť reč Ijesa, už v tú noc, keď bol dekrétom ustanovený štát Osun aj jeho hlavné mesto. A predsa ani po toľkom čase, čo tu žil, a po niekoľkých údajných lekciách nebol schopný porozumieť a povedať viac než *„hìnle àwé“*, čo zvyčajne vypustil z úst tak sebaisto, akoby Ijesu ovládal, a len čo rozhovor opustil pole zdvorilostí, vrátil sa k jorubčine alebo k angličtine. Nič mu však nebránilo prikyvovať, akoby rozumel šesťdesiatnikovi, ktorý opakoval *Akọ i ṣojo àwé, akọ i ṣojo*. Až

neskôr v ten istý deň, keď dával Wuraole pokyny monitorovať počas služby aj jeho pacientov, ju požiadal o vysvetlenie, čo mal starec na mysli.

Wuraola vzdychla a vrátila sa k chorobopisu. Ak sa pacient zotaví, možno svoj výrok *Chlap nie je zbabelec* zmierni. Lebo to, čo nazýval zbabelosťou, by ho bolo uchránilo pred toľkými trampotami a udržalo jeho lôžko voľné pre jedného z mužov, ktorých dnes v noci na urgente možno odmietnu. Mobil jej zavibroval na stehne, keď sa presúvala k ďalšej posteli.

Rektopexia – pacient znehybnel, ako sa pokúsil obrátiť, a zmraštil sa, keď katéter jeho telu pripomenul, čo je možné a čo všetko ešte nejaký čas možné nebude.

Vybrala si mobil z vrecka na plášti a otvorila ho. Kunle. Zaklapla a vložila ho do zadného vrecka na džínsach, kde sa znovu rozvibroval, len čo vytiahla ďalší chorobopis.

Pankreatektómia – pacient je od poludnia mimo, každú chvíľu sa môže prebrať a stráviť zvyšok noci bdením. No aspoň – vďaka za malé milosti morfínu – nebude mať bolesti. Jeho pankreatektómia bola prvá, na ktorej sa Wuraola zúčastnila, odkedy sa začala jej chirurgická stáž. V noci pred operáciou zaspala na úsvite s hlavou na stránkach *Klinickej pankreatológie pre praktizujúcich gastroenterológov a chirurgov.* Nakoniec jej počas operácie nedovolili ani len siahnuť na nástroje. Nemocnica vyše mesiaca nemala elektrinu, ale to samo osebe dávno nebolo také nezvyčajné, aby to stálo za povšimnutie. Skutočným problémom bola palivová kríza, ktorá trvala týždeň, lebo lodivodi tankerov či pracovníci vrtných veží, alebo niekto iný zase štrajkoval. Wuraola sa často od únavy nevládala dostať v novinách ďalej ako po titulky, ale tentoraz z nich usúdila, že štrajkuje odborový zväz, výsledkom je palivová kríza a nemocničnej elektrárni dochádza nafta pre generátor. Upozornenie na ďalší režim šetrenia energiou zasunuli do schránok a prilepili farebnými nálepkami k nástenkám, len čo sa štrajk začal. Jednotka intenzívnej starostlivosti a novorodenecké oddelenie museli mať elektrinu nonstop, takže ostatné oddelenia a operačné sály ju mohli dostávať len vtedy, keď prebiehal výkon, ktorý si

použitie prúdu nutne vyžadoval. Preto teraz konzultanti operovali, ale počas operácie nevyučovali. A nežiadali od rezidentov, aby im asistovali. Vyzeralo to, ako keby dvaja chirurgovia dospeli k záveru, že ak stratia sekundu kvôli pomalšiemu rezu alebo neskúsenému postupu pri šití, riskujú, že oberú novorodenca o elektrinu potrebnú na poháňanie jeho ventilátora, ak by palivová kríza pokračovala. Wuraola dostala za úlohu viesť sestry, ktoré po operácii tlačili pacienta na nosidlách po tmavých chodbách nemocnice, a len čo vykročila z operačnej sály, takmer vyprskla do smiechu. Šesť rokov štúdia a jediné, čo sa od nej za dvanásťhodinovú operáciu vyžaduje, je držať mobil hore, aby vo svetle jeho baterky videli sestry na cestu?

Operácia prebehla bez problémov, no lekári už vedeli, že pacientovi nezachráni život. Či mu ho predĺži? Áno, o niekoľko týždňov alebo pri troche šťastia aj mesiacov. No dá sa vôbec hovoriť o šťastí, ak človek trávi posledné dni v bolestiach alebo ópiovom omámení? Wuraola to nevedela.

Každý večer prichádzal pacientov brat a modlil sa zaňho. Opakoval jej, že lekári sa mýlia, že z tých mesiacov, ktoré mu predpovedajú, budú určite roky a potom desaťročia, pretože pacientovi je po prechodnom utrpení súdené vychutnať si zriedkavý a nádherný zázrak: dlhý a zároveň šťastný život. Hovoril o tom tak presvedčivo, že Wuraola si pripadala krutá, keď mu pripomínala lekársku prognózu a opakovala rady, ktoré pred operáciou dostal. Pankreatektómia je v tomto štádiu rakoviny paliatívne opatrenie.

Brat aj teraz kľačal pri pacientovej posteli, čelo mal pritisnuté k železnej mreži a mrmlal modlitby. Ako zvyčajne, tisol si k hrudi knihu viazanú v koži. Sestry uzatvárali stávky, či je to Biblia alebo Korán, keďže počas návštevných hodín ho pri rôznych príležitostiach a rovnako často sprevádzali ženy, ktoré sedávali pri posteli so skríženými nohami a upravovali si hidžáby, kým prstami premŕvali tasbíh pri modlitbách, ale aj ženy v bielom rúchu, ktoré pacientovi k čelu prikladali drevené krucifixy.

Minulý týždeň sa jej spýtal, či by sa niektoré z tých žien mohli zastaviť v nemocnici aj večer, buď s ním, alebo dokonca

namiesto neho, a uviedol to slovami: *Pani doktorka, vy ženy máte bližšie k Bohu a všetci vieme, všetci dobre vieme, že modlitby bývajú účinnejšie po polnoci.*

Wuraola mu odpovedala, že to nemocničné pravidlá neumožňujú, iba ak je žena, ktorá tu má stráviť noc, pacientova manželka, dcéra alebo matka. Prinajhoršom sesternica, ak trochu prižmúria oko a ak slúžiaci personál nebude proti, ale v každom prípade musí byť príbuzná. Keď jej muž vysvetľoval, že jeho brat je bezdetný a slobodný, že ich matka pred rokmi zomrela a ani jedna zo sestier nežije v Nigérii, Wuraola ho div nevyzvala, aby zaklamal a vyhlásil jednu z modliacich sa žien za svoju sestru. Hoci ju jeho modlitby rušili a tušila, že mať tu dve či viac tých žien po návštevných hodinách by bolo ešte horšie, mala sto chutí vyhovieť mu. Už len preto, aby mu poskytla krátkodobú útechu. Bola si takmer istá, že ďalšia správa z histológie nábožnému bratovi vysvetlí, čo časom stratí aj napriek svojej neutíchajúcej zbožnosti.

Pacienta prijali mesiac predtým, ako nastúpila na chirurgiu. Keď jej jeden zdravotník oznámil, že modliaci sa muž kľačí pri posteli každú jednu noc, odkedy pacienta prijali, pocítila k nemu veľký obdiv. Doteraz videla takúto neochvejnú oddanosť len na detskom oddelení. Matky a občas aj otcovia tam nocovali na chodbách celé týždne. Ležali na drevených laviciach alebo pásoch ankary, ktoré si rozprestreli na dlážke, a namiesto podušiek používali kabelky či vlastné predlaktia. Počas prvého týždňa na chirurgii si vždy, keď mala službu, kládla otázku, či by niektorý z jej súrodencov pri nej takto bdel, keby vážne ochorela. Motara by sa aspoň ubytovala v hoteli v blízkosti nemocnice, Layi by poslal peniaze a možno by sa zastavil každý druhý týždeň. Brat nemocnice nenávidel, hoci práve on bol prvým lekárom v rodine a jeho promočná fotografia bola to prvé, čo človek uvidel, keď vstúpil do spálne ich matky. Wuraola by ich aj tak radšej v nemocnici nevidela – iba čo by sa nahlas pohádali a znepokojili ostatných pacientov. Rodičia by prišli, o tom nepochybovala. Hoci ak by si mala vybrať, kto s ňou má byť, voľba by padla na otca. Na rozdiel od matky, ktorá

by si úzkosť určite ventilovala poúčaním personálu, ako si má vykonávať svoju prácu, on by sa nikomu neplietol pod nohy. Možno by jej z diskmena pustil melódie I. K. Daira a potichu by si pritom pohmkával.

Modliaci sa muž stále sľuboval, že bude potichu, ale jeho mrmlanie sa zakaždým premenilo na hlasné stony, ktoré sa rozliehali po celom oddelení. Neprešiel ani mesiac a Wuraolin obdiv sa premenil na podráždenie. A teraz, keď jej znovu začal vibrovať mobil, muž náhle zaúpel tak mohutne, že jej to v hlave vyvolalo pulzujúcu bolesť.

Za roky a nekonečné hodiny štúdia jej nikto nepovedal, koľko z lekárskej praxe bude musieť venovať zvládaniu príbuzných a priateľov. Nič ju nepripravilo na muža, ktorý sa jej držal a soplil do jej plášťa po tom, čo z jeho ženy vybrali potratený plod, ani na rozzúrenú ženu, ktorá ju fackovala, keď sa ukázalo, že jej synovi budú musieť amputovať nohu, ani na muža, ktorý po informácii, že jeho priateľa už odviezli do márnice, odmietol odísť, až ho napokon musela vyvliecť von nemocničná ochranka. Nik jej nedal argumenty, ktorými by presvedčila muža, že jeho brat naozaj zomiera na rakovinu pankreasu a ten fakt nič nezmení.

Hoci ak má byť spravodlivá, niektorý z profesorov o tom zrejme aj hovoril a ona iba nedávala pozor, lebo sa to dialo počas psychiatrickej prednášky alebo seminára o komunitnom zdraví. V predposlednom a poslednom ročníku medicíny ju úplne pohltili predstavy, že bude slúžiť v nemocnici. Pomáhať pri pôrodoch, asistovať pri operáciách, evidovať pacientov, detailne špecifikovať predpísané procedúry. Neúprosné hodiny, keď sa presúvala z jednej prednášky na druhú v diagnostickom laboratóriu, vystriedali podrobné fantázie o klinickej praxi. Aká len bude šťastná, keď sa vyslobodí z toho tesného laboratória a bude konečne tráviť čas v nemocnici. Hrdo bude vchádzať na oddelenia, do operačných sál, dokonca aj do pitevne. Odkedy však promovala a nastúpila do nemocnice, zaoberala sa tým, aká bude dráha rezidentky. V poslednom čase ju pochytilo podozrenie, že jej večným osudom je nepokoj. Možno

patrí k ľuďom, ktorí vidia naplnenie túžob vždy až v budúcnosti, mierne mimo dosahu.

Siahla modliacemu sa mužovi na plece. Stíchol a klesol, opretý o posteľ. Bol až mŕtvolne vycivený. Bol taký vždy alebo teraz, keď nemal okuliare, jeho oči pôsobili vpadnutejšie? Pristúpila bližšie, on sa snažil zdvihnúť. Keď ho prvý raz uvidela, pripadal jej štíhly, teraz vyzeral ako škrupinka, ktorú by silnejší vietor odfúkol.

Kým stihla prehovoriť, spustil zvyčajné ospravedlnenia: „Moja drahá, nemôžem odísť. Budem ticho, ehm. Budem šepkať." Stlmil hlas tak, že ho bolo sotva počuť. „Budem šepkať, ehm, počujete?"

Odvrátil sa od nej a znovu si položil ruky na posteľ, chystal sa opäť pokľaknúť.

Wuraola sa zhlboka nadýchla. „Pán… pán… musíte odísť, pane."

Odtiahol sa a pevnejšie uchopil posteľ, akoby mal spadnúť, ak by sa pustil. „Moja drahá, nemôžem ho opustiť."

„Musíte odísť, pane. Hneď."

Otvoril ústa, akoby mal v úmysle odpovedať, ale ostal ticho. Pokúsila sa zachytiť pohľad jedného zo zdravotníkov, ktorí sedeli za stolom pri dverách. Jeden tuho spal, druhý bol zahĺbený do učebnice, opretej o kolená v čudesnom uhle, čo ho malo asi udržať v bdelosti. Ak sa situácia vyhrotí, môže na toho muža zavolať menom – alebo zakričať „ošetrovateľ", lebo si už od vyčerpania nepamätala žiadne meno okrem svojho.

„Rozumiem, že sa modlíte," povedala. „Žiaľ, príliš zvyšujete hlas."

Počkala, ale muž neprotestoval. Nehýbal sa. Nepovedal ani slovo, dokonca nezavrel ústa. V jeho postoji nebol nijaký vzdor a bolo jej jasné, že sa nestrhne hádka, nebude treba hroziť ani volať ochranku, aby ho vyhodili. Nevzpieral sa, len si nevedel spomenúť, čo má robiť s telom, keď nie je na kolenách.

„Niekoľkokrát som vás upozornila."

Ledva počuteľným šeptom jej modliaci sa muž odpovedal: „*Yeye mi.*" Moja mama.

Wuraola si nebola istá, či oslovuje ju alebo svoju nebohú

matku. Či hľadá útechu, ktorú mu kedysi poskytovala, a zároveň ju prosí, aby ho zachránila, buď jeho, alebo jeho brata, alebo obidvoch.

„Musím myslieť aj na ostatných pacientov," povedala.

Muž prikývol, pustil sa postele a vykročil preč. Dívala sa, ako sa šuchce k dverám, a po prvý raz si všimla, že kríva na ľavú nohu.

Obrátila sa k pacientovi. Pulz – 80 úderov za minútu. Tam, kde vrásky zápästia plynulo prechádzali do čiar na dlani, bola mužova pokožka tenká ako papier a šúpala sa. Siahla do vrecka na plášti – žuvačka, pero, žuvačka, náhradné pero, zápisník, zase žuvačka, gumička do vlasov – áno! Vylovila fľaštičku dezinfekcie na ruky a vytlačila si trochu gélu do dlane. Kým si ho vtierala do pokožky, všimla si okuliare v striebornom ráme, patrili modliacemu sa mužovi a ležali pri nohách jeho brata. Zrejme si ich pri modlitbe sňal. Sklá odrážali svetlo neďalekej elektrickej žiarovky. Lúče jej dopadali na tvár, ostré ako výčitka. Možno ho tu mala nechať. Predstavila si, ako sa túla po nemocničných chodbách, naráža do stien, prevrháva koše na smeti, padá do jarku pri ceste, keď skúša dôjsť na parkovisko. Mohla ho tu nechať, ale mala podozrenie, ešte aj keď dvíhala okuliare a niesla ich k dverám, že ten muž sa nikdy nemodlí hlasnejšie ako šeptom, keď má službu jej kolega mužského pohlavia. A pravdepodobne by žiadnemu mužovi nepovedal „môj drahý". Takmer určite.

Pri stole zdravotníkov sa spiaci prebudil a zazíval.

„Idem…" Wuraola ukázala rukou s okuliarmi von. „Zavolajte ma, ak…"

Zdravotníci prikývli.

Chodba bola prázdna, ale do úsvitu zostávalo ešte pár hodín a muž by ani s okuliarmi zatiaľ nemohol odísť z nemocnice. Väčšina štvrtí, aspoň takých, v akých podľa jej predstáv modliaci sa muž žil, mala vlastné zákazy vychádzania, ktoré sa začínali po polnoci a končili sa na svitaní. Medzitým sa pohyb vonku povoľoval len v prípade zdravotnej nevyhnutnosti. Niekoľko ulíc bolo teraz uzavretých a prístup k nim strážili ozbrojenci, od dvojíc po skupinky piatich-šiestich. Niektorí údajne trestali

porušenie zákazu vychádzania tak, že previnilcov nútili loziť po asfalte sem a tam až do úsvitu. Aj tí najmilosrdnejší nechávali ľudí čakať do konca zákazu vychádzania a až potom im dovolili pokračovať ďalej.

Z konca chodby ho uvidela, bol ďaleko, kráčal k nemocničnej kaplnke. Chcela naňho zakričať: Pane! Pane! Nedokázala sa k tomu donútiť. Vedela, ako sa volá, ale zabudla… či ako? Ako sa volá?

Na škole pohrdlivo ohrnula pery, keď jej slúžiaci mladý lekár prvý raz povedal, že musia skontrolovať chronickú chorobu pečene na mužskom oddelení, a bola hrdá, že vie odrecitovať mená všetkých pacientov, ktorých mali v tej chvíli v opatere. Teraz, po necelom roku, utekala za mužom, ktorého vídala skoro každý deň, no nevedela si vybaviť ani jeho meno, ani meno jeho chorého brata.

Ako inak, keď tri dni takmer nespala? Tri nočné za sebou neboli podľa pravidiel, ale nemocnica si zatiaľ nemohla dovoliť zamestnať nových mladých lekárov. A tak Wuraola predvčerom slúžila na mužskej chirurgii, včera v noci na urgente a dnes bola opäť na mužskej chirurgii. K jej menu však zapísali iba chirurgiu. Na urgente bežne aj tak končievala o polnoci, nebolo to tam také zlé. Ale včera v noci dnu neprestávali prúdiť pacienti a kolega, ktorý ju mal o polnoci vystriedať, sa nedostavil a nedvíhal jej mobil, tak zostala do úsvitu. Áno, bola hladná, bola unavená a nepamätala si meno modliaceho sa muža, ale presne vedela, čo robí. Za celý deň zjedla iba balíček keksov, no bola presvedčená, že v prípade potreby dokáže bez zachvenia rúk vykonať tracheostómiu, a to bolo zrejme podstatné. Že dokáže niekomu anonymnému vybojovať hodinu-dve navyše, až do poslednej minúty, ktorú jeho telo zvládne, kým ako všetky telá nezradí samo seba.

Muž zastal pred kaplnkou, na ostrovčeku trávy, stál tam a knísal sa. Potom klesol na kolená a Wuraola sa zarazila, nechcela byť svedkom niečoho súkromného alebo hanebného. Možno spustí nárek alebo zavýjanie na hocijaké božstvo, ku ktorému sa už tak dlho modlil. No on si iba ľahol na chrbát do trávy, tvárou k bezmesačnej oblohe.

„Pán… ehm. Prepáčte, pane. Prepáčte, ale zabudla som, ako sa voláte. Zabudli ste si okuliare.“

Modliaci sa muž neprehovoril ani nevystrel za okuliarmi ruku.

„Pane?“

Wuraola sa priblížila, kľakla si k mužovi, inštinktívne mu chytila zápästie. Začal chrápať ešte skôr, ako mu stihla nahmatať pulz. Vydýchla si. Ležala pri ňom roztvorená kniha viazaná v koži. Položila na ňu okuliare v striebornom ráme a dávala pozor, aby to bolo potichu. Pri návrate na oddelenie siahla do vrecka na džínsach.

Mala deväť neprijatých hovorov od Kunleho.